

Tietosuojaus

Arja Kuula, arkistonhoitaja
Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Humanististen ja yhteiskuntatieteiden
tutkimuseettiset kysymykset
Tutkimuseettisen neuvottelukunnan seminaari
22.3.2007 Tieteiden talo, Helsinki

Alustuksen sisältö

1. Lainsäädännöllinen
2. Tutkimuksellinen
3. Kulttuurinen näkökulma tietosuojaan

Tietosuoja

- Yksityisyyden suoja henkilötietoja käsiteltäessä
- Turvaa tietojen kohteena olevien ihmisten etuja, oikeuksia ja yksityisyyttä
- Osa oikeusvaltiota ja oikeusturvaperiaatetta

Yksityisyys mahdollisuuksina ja oikeuksina

- Mahdollisuus olla erillään muista ihmisistä
- Oikeus läheisiin ihmissuhteisiin
- Mahdollisuus liikkua ja toimittaa asioitaan ilman tunnistamista ja valvontaa
- Oikeus päättää mitä tietoja itsestään antaa ja mihin tarkoitukseen
- Yksityisyys on suhdekäsite

Henkilötietolaki

- **Henkilötiedolla** tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi
- Henkilötietojen käsittelyn lähtökohta on tutkittavan suostumus

Velvoitteet

- Huolellisuus
- Suunnitelmallisuus, asiallinen peruste tietojen käsittelylle
- Käyttötarkoitussidonnaisuus

Luottamuksellisuus

- Niiden lupauksen ja sopimusten noudattaminen, mitä tunnisteellisen aineiston käytöstä on annettu tutkittaville tai taholle, joka aineistot luovuttaa
- Vaitiolovelvollisuuden noudattaminen: tutkittavien yksityisasiasta ei kerrota missään tilanteessa ulkopuolisille

7

www.fsd.uta.fi

Tutkimuksellinen näkökulma

- Julkinen
 - Näkyvyys (julkiset paikat, kadut, puistot)
 - Ihmiset naamioituvat, eivät paljasta sisältään
- Yksityinen
 - Omin alue koti ja perhe
 - Ihmiset esiintyvät omana itsenään

8

www.fsd.uta.fi

Tutkimuksen kontekstissa laajennettu yksityisyys

- Asiat ja tiedot, jotka kerrotaan henkilökohtaisena kokemuksena (sisältää myös julkisen alueelle kuuluvat kokemukset)
- Perustuu oletukseen esitetyn, näytellyn väistymisestä: todellisuus, totuus
- Yksityisyyden määritelmä tutkimuksen yhteydessä laajempi kuin lainsäädännöllisesti
- Lupaus tunnistamattomuudesta

9

www.fsd.uta.fi

Kulttuurinen näkökulma

- Tunnistamattomuudesta nimellisyyteen
- Jotta johonkin asiaan voi vaikuttaa, se täytyy julkistaa
- Internet
- Tosi-tv, erilaiset pärjäämiskisat
- Muutos yksityisyyden ja julkisuuden rajoissa?

10

www.fsd.uta.fi

Miltä tietoa suojataan?

- Väärinkäytöltä
- Unohdukselta, tuhoutumiselta
- Tutkittavien tunnistamiselta
- (Tai ainakin häpeän tunteelta?)

11

www.fsd.uta.fi

Lähteet

- Jenny, Graham et al. (2006) Ethics in Social Research. Government Social Research Unit, London.
- Mikko Hautakangas (2006) Aktivoitu yleisö Suomen Big Brotherin internet-keskustelupalstalla. Tiedotustutkimus, 29(4), 24-40.
- Korhonen, Rauno (2003) Perusrekisterit ja tietosuojat. Edita Publishing Oy, Helsinki.
- Riitta Jallinoja (2000) Yllätautunut yksityiselämä, teoksessa Tommi Hoikkala ja J.P.Roos (toim.) 2000-luvun elämä. Gaudeamus, Tampere, 172-186.
- Susanna Paasonen (2001) Nolostuksia kotisivuilla. Naistutkimus, 14(2), 54-57.
- Seija Tuovila (2005) Kun on tunteet. Suomen kielen tunnesanojen semantiikkaa. Oulun yliopisto, Oulu.
- Ohjeita tutkittavien informointiin ja etiikan linkejä: www.fsd.uta.fi

12

www.fsd.uta.fi